

**memo aan de
gemeenteraad**

aan de gemeenteraad
onderwerp Septembercirculaire 2024 gemeentefonds

van het college van burgemeester en wethouders
datum 22 oktober 2024
dossiernummer 8706

Memo**Samenvatting**

Het rijk informeert de gemeenten meerdere keren per jaar door middel van zogenoemde circulaire over de uitkering uit het gemeentefonds. De belangrijkste en vaak ook meest uitgebreide zijn de meicirculaire en de septembercirculaire. De meicirculaire bevat de vertaling van de Voorjaarsnota van het rijk; de septembercirculaire bevat de vertaling van de Miljoenennota. De financiële effecten van de septembercirculaire worden gedeeld met de raad ten behoeve de besluitvorming over de 2^e bestuursrapportage 2024 en de programmabegroting 2025-2028.

Met deze memo wordt de raad ook geïnformeerd over het aanscherpen van de systematiek van verwerking van de taakmutaties in de uitkering uit het gemeentefonds naar aanleiding van de aankondiging van het college hierover in de memo over de meicirculaire 2024.

Alleen voor 2024 leidt de septembercirculaire tot een verbetering van het financieel perspectief. In de jaren erna wordt het perspectief minder positief (2025, 2027, 2028) en groter negatief (2026) ten opzichte van de ramingen in de programmabegroting 2025-2028.

Het rijk heeft begin oktober de nieuwste beschikkingen met betrekking tot de BUIG (bijstands-uitkeringen) afgegeven. Aan het eind van deze memo gaan we daar nog kort op in.

Doel

Om de raad een actueel en compleet beeld te geven van de financiële positie van de gemeente worden de uitkomsten van de septembercirculaire gemeentefonds en van de definitieve beschikking over de BUIG (bijstandsuitkeringen) met de raad gedeeld ten behoeve van de besluitvorming over de 2^e bestuursrapportage van het huidige jaar en de programmabegroting van het nieuwe kalenderjaar.

Aanleiding

De septembercirculaire en de beschikking over de BUIG zijn ontvangen na afronding van de bestuursrapportage en de begroting en konden niet meer in de documenten zelf worden verwerkt.

Aanvullende informatie

1. Analyse op hoofdlijnen incl. bijgesteld financieel perspectief

Ten opzichte van de meicirculaire leidt de septembercirculaire voor alle jaren vanaf 2024 met uitzondering van 2025 tot een hogere uitkering uit het gemeentefonds. In veel gevallen staan tegenover deze extra inkomsten ook extra uitgaven. Daarnaast hebben we geconstateerd dat een aantal factoren – waar Gouda geen invloed op heeft – een dempend effect heeft gehad op een hogere uitkering. Denk daarbij aan de hoogte van de WOZ-waarden in Gouda in het bijzonder en ook aan de algemene actualisatie van de maatstaven waardoor alle gemeenten gezamenlijk een grotere 'claim' op het gemeentefonds leggen en Gouda een kleiner 'stuk uit de koek' krijgt. Overigens is in de raadsmemo over de meicirculaire expliciet gewezen op deze onzekerheden.

Alle extra inkomsten en extra uitgaven in een samenvattend overzicht leiden tot de volgende (door)ontwikkeling van het financieel perspectief na de 2^e bestuursrapportage 2024 en de programmabegroting 2025-2028.

Ontwikkeling perspectief	jaar	2024	2025	2026	2027	2028
Perspectief op basis van 2e berap 2024 en begroting 2025-2028		-5.508	-2.412	74	-1.527	-1.144
Bruto uitkomsten septembercirculaire 2024		-1.064	681	-1.636	-1.844	-1.746
Effect taakmutaties		-20	-75	-79	-78	-74
Jeugdbudget uit septembercirculaire reserveren				2.000	2.000	2.000
Loon en prijsontwikkeling n.a.v. actualisatie CPB raming meenemen voor 75%				712	712	712
Bijstelling over 2023 (beschikking d.d. 26-9-2024)		-307				
Beschikking BUIG 2024		1.439				
Bijgesteld perspectief		-5.460	-1.806	1.071	-737	-252
(+ = nadeel / last; - = voordeel / baat)						

Het overzicht worden hierna toegelicht.

2. Bruto-uitkomsten septembercirculaire

De septembercirculaire 2024 leidt met uitzondering van 2025 voor alle jaren tot extra inkomsten voor de gemeente Gouda. Zie daarvoor de onderstaande tabel. In veel gevallen staan tegenover de extra inkomsten ook extra uitgaven. Dit komt verderop in deze memo terug.

bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
circulaire september 2024 GF	219.509-	223.006-	220.331-	229.312-	236.850-
circulaire mei 2024 GF	217.898-	223.093-	218.103-	227.125-	234.766-
verschil	1.612-	87	2.228-	2.187-	2.084-
verschil (+ = nadeel / last; - = voordeel / baat)					

Als – zoals gebruikelijk – rekening wordt gehouden met de taakmutaties leidt dat tot onderstaande bruto-uitkomsten van deze septembercirculaire.

bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
verschil september versus mei	1.612-	87	2.228-	2.187-	2.084-
taakmutaties	547	593	592	342	338
bruto uitkomsten sept.circ. 2024	1.064-	681	1.636-	1.845-	1.747-
verschil (+ = nadeel / last; - = voordeel / baat)					

Ook aan de taakmutaties wordt verderop in deze memo nader aandacht besteed.

Na de septembercirculaire is nog een beschikking ontvangen m.b.t. uitkeringsjaar 2023. Die leidt tot een nabetaaling van € 3 ton. Deze ontvangst wordt administratief verantwoord in 2024.

3. Aanscherpen systematiek taakmutaties

In de raadsmemo over de meicirculaire 2024 heeft het college aangegeven de systematiek met betrekking tot de taakmutaties (lees: meestal extra geld in het gemeentefonds voor nieuwe of bestaande taken van de gemeente) aan te scherpen. Dit is een van de maatregelen die een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van het tekort tussen het bedrag dat Gouda vanuit het gemeentefonds ontvangt voor loon- en prijsindexeringen en het bedrag dat Gouda vrij moet maken om alle indexeringen te kunnen betalen. Het opnieuw bezien van het toekennen van de indexeringen aan de Goudse budgetten komt terug in het voorjaar van 2025.

Het aanscherpen van de systematiek gebeurt door de middelen voor de taakmutaties niet meer direct toe te voegen aan de budgetten of het programma met uitzondering van de regiomiddelen. Middelen worden standaard 6 maanden beschikbaar gehouden op de stelpost voor taakmutaties. Na het verstrijken van deze termijn worden de niet-benutte middelen overgeheveld naar de stelpost prijscompensatie.

4. Taakmutaties in de septembercirculaire 2024

In de navolgende tabellen staan de taakmutaties uit de septembercirculaire inclusief de afwikkeling conform de aangescherpte systematiek.

Taakmutaties (+ = extra geld voor de afdeling of het programma)						
#	jaar	2024	2025	2026	2027	2028
1	Wet op de lijkbezorging			14	14	14
2	TenH aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang	5	8			
3	Kinderopvang sociaal medische indicatie (SMI)		23	23	23	26
4	Bijstand Jongerenorm			-41	-41	-41
5	Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	27	27	27	27	27
6	Vrouwenopvang (DU)	8	8	7	9	9
7	Faciliteitenbesluit opvangcentra (DU)	173				
8	Einde lening inburgeringsplichtig (DU)	8				
9	Landelijke aanpak adreskwaliteit (DU)	7				
10	Wet betaalbare huur (DU)	65	81	69	39	31
11	Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 (DU)	222				
12	Openbare bibliotheken (DU)		223	223		
13	Beschermde Wonen (IU)	32	105	150	150	150
14	Beschut werk (IU)		50	53	57	60
15	WSW (IU)		67	65	64	60
totaal		547	593	592	342	338

De afwikkeling van de taakmutaties geschiedt dan als volgt.

	jaar	2024	2025	2026	2027	2028
'Afwikkeling' taakmutaties:						
A.	naar stelpost taakmutaties	460	378	329	78	77
B.	naar regio/centrumfunctie	67	141	185	187	187
C.	vrijval in perspectief	20	75	79	78	74
totaal		547	593	592	342	338

In de bijlage worden de afzonderlijke taakmutaties nader toegelicht.

5. Jeugd, Wmo/demografie, accres voor prijsontwikkelingen

Eerder in deze memo is al geconstateerd dat tegenover een deel van de extra inkomsten ook extra uitgaven staan. Daarvan is gericht sprake bij de taakmutaties, maar in deze circulaire zit ook een aantal posten van algemene(re) aard.

Ten aanzien van de volgende extra middelen in de septembercirculaire stelt het college voor:

Jeugd

Ruim € 2 miljoen per jaar vanaf 2026 is beschikbaar in de septembercirculaire vanwege het afschaffen van de bezuinigingen op de jeugdzorg door het kabinet Schoof. In de meicirculaire 2024 was al € 2 miljoen beschikbaar gekomen voor 2025. Het college stelt voor vanaf 2026 het budget voor jeugd met € 2.000.000 per jaar structureel op te hogen. In de begroting 2025 is hier al naar verwezen.

Wmo demografie vergrijzing

Vooruitlopend op de uitwerking van de afspraken met de VNG dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat maar via een aparte financiering, heeft het kabinet in de Miljoenennota 2025 ervoor gekozen jaarlijks € 75 miljoen oplopend tot en met 2029 beschikbaar te stellen via het gemeentefonds. Voor Gouda gaat het om € 300.000. Het college constateert dat er nu nog sprake is van een overschot op de Wmo-middelen en onderkent ook dat dit in de toekomst waarschijnlijk gaat knellen. De middelen vallen nu vrij in het perspectief. Bij de kadernota worden de prognoses van de uitgaven van de Wmo geactualiseerd.

Accres voor prijsontwikkelingen

Het accres (groei) van het gemeentefonds voor het jaar 2025 en verder is geactualiseerd op basis van de actuele raming van de ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau (CPB). Het accres voor de prijsontwikkelingen is naar boven bijgesteld. Voor Gouda gaat het om pakweg € 950.000 per jaar vanaf 2025. Normaal gesproken wordt in Gouda alleen in het voorjaar de prognose voor loon- en prijsstijging bijgesteld. Gezien de hoogte van de tussentijdse bijstelling van het CPB acht het college het noodzakelijk om voorzichtigheidshalve nu alvast de huidige eigen reserveringen voor loon- en prijsindexeringen te verhogen vanaf 2026 met jaarlijks € 712.000. Dat is 75% van € 950.000.

6. Onzekerheden blijven bestaan

Circulaires uit het gemeentefonds lijken de laatste jaren in te boeten aan actualiteit en compleetheid. Onzekerheden over de actualiteit van de maatstaven nemen toe, hier en daar is sprake van fouten of omissies, het aantal correctiemeldingen van het ministerie na het verschijnen van de circulaire neemt toe. Deze keer is vanuit het ministerie gemeld dat het volumeaccres hoger zal uitvallen dan in de septembercirculaire is vermeld. Dit leidt tot een hogere uitkering uit het gemeentefonds. In de decembercirculaire wordt e.e.a. definitief uitgewerkt.

7. BUIG

Vorig jaar informeerde het college u over de BUIG en de grilligheid van de ontwikkelingen van de inkomsten voor de BUIG.

De definitieve beschikking over 2024 is nu binnen. Tevens is de prognose voor de uitgaven van 2024 geactualiseerd. Dit levert bij elkaar voor 2024 een nadeel op voor het perspectief van € 1,4 miljoen.

Oorzaak is dat het aantal uitkeringsgerechtigden harder is gestegen dan eerder is verwacht enerzijds en anderzijds dat de inkomsten lager uitpakken dan verwacht door landelijke ontwikkelingen op het gebied van werkloosheid en uitkeringen. Het totaaleffect was niet van te voren in te schatten. Overigens zijn de uitgaven op de BUIG nog wel lager dan de inkomsten BUIG.

Om voor 2025 en verder te werken met een actuelere prognose van de uitgaven verwerken we het meerjareneffect bij de Kadernota.

8. Totaaloverzicht

Doorrekening en analyse van de septembercirculaire 2024 gemeentefonds inclusief de verwerking van een nabetaling over 2023 en inclusief de verwerking van de BUIG-beschikking over 2024 en inclusief de financiële effecten van de taakmutaties en de overige onderwerpen leiden tot de volgende actualisatie van het financieel perspectief dat is geschetst in de 2e bestuursrapportage 2024 en de programmabegroting 2025-2028.

Ontwikkeling perspectief	jaar	2024	2025	2026	2027	2028
Perspectief op basis van 2e berap 2024 en begroting 2025-2028		-5.508	-2.412	74	-1.527	-1.144
Bruto uitkomsten septembercirculaire 2024		-1.064	681	-1.636	-1.844	-1.746
Effect taakmutaties		-20	-75	-79	-78	-74
Jeugdbudget uit septembercirculaire reserveren				2.000	2.000	2.000
Loon en prijsontwikkeling n.a.v. actualisatie CPB raming meenemen voor 75%				712	712	712
Bijstelling over 2023 (beschikking d.d. 26-9-2024)		-307				
Beschikking BUIG 2024		1.439				
Bijgesteld perspectief		-5.460	-1.806	1.071	-737	-252
(+ = nadeel / last; - = voordeel / baat)						

Bijlagen(n): Toelichting op de tabel met taakmutaties in de septembercirculaire 2024

Bijlage – Toelichting op de tabel met taakmutaties in de septembercirculaire 2024

- 1 **Wet op de lijkbezorging**
De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. Voor Gouda gaat het dan om € 14.000. Vanwege het open-einde-karakter van deze wet zullen aanvullende middelen worden geclaimd als de uitvoering daartoe noodzaakt. De middelen van de taakmutatie vallen derhalve vrij in het perspectief.
- 2 **TenH (toezicht en handhaving) aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang**
Het rijk heeft middelen vrijgemaakt voor incidentele meerkosten voor toezicht en handhaving op aangepaste kwaliteitseisen in de kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en meertalige opvang voor 2024 en 2025. Het gaat om kosten van implementatie van de regelgeving bij gemeenten en GGD'en en het uitvoeren van de eerste keer toezicht en handhaving op de aangepaste kwaliteitseisen. Gouda ontvangt € 5.000 in 2024 en € 8.000 in 2025. Gelet op de omvang van de bedragen kunnen de middelen van deze taakmutatie vrijvallen in het perspectief.
- 3 **Kinderopvang sociaal medische indicatie (SMI)**
De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettair steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd. Voor de jaren 2025-2027 gaat het om € 5,4 miljoen, voor 2028 gaat het om € 5,5 miljoen en vanaf 2029 om jaarlijks € 10 miljoen. Voor Gouda gaat het dan om bedragen in de orde van grootte van € 23.000 voor 2025-2027 resp. € 28.000 in 2028. In afwachting van nadere invulling worden de middelen geraamd op de stelpost nog te toe wijzen taakmutaties.
- 4 **Bijstand Jongerennorm**
Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering overgeheveld naar de algemene bijstand, op de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het gaat om jaarlijks € 9,4 miljoen vanaf 2026. Voor Gouda is hiermee een bedrag gemoeid van € 41.000, waarbij de wegvallende inkomsten uit het gemeentefonds worden gedekt door hogere inkomsten op programma 4.
- 5 **Maatschappelijke opvang (DU)**
De actualisatie van de decentralisatie-uitkering voor maatschappelijke opvang leidt tot een negatieve bijstelling over 2023 en een positieve bijstelling over 2024 e.v. Vanwege de centrumfunctie van Gouda worden de middelen direct beschikbaar gesteld op het programma.
- 6 **Vrouwenopvang (DU)**
De actualisatie van de decentralisatie-uitkering voor vrouwenopvang leidt tot een negatieve bijstelling over 2023 en een positieve bijstelling over 2024 e.v. Vanwege de centrumfunctie van Gouda worden de middelen direct beschikbaar gesteld op het programma.
- 7 **Faciliteitenbesluit opvangcentra (DU)**
In het faciliteitenbesluit is geregeld dat aan gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben jaarlijks door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een uitkering wordt verstrekt. Voor Gouda betekent dit een bedrag € 173.000 in 2024.
- 8 **Einde lening inburgeringsplichtig (DU)**
Gemeenten kunnen inburgeraars die tot deze doelgroep behoren begeleiden. Gemeenten gaan zelf over de wijze van invulling van de begeleiding. Via een decentralisatie-uitkering worden

middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld ten behoeve van begeleiding en het in een beperkt aantal gevallen financieel ondersteunen van ELIP's bij het betalen van extra cursussen of examengelden. Vanuit het rijk zijn in extra middelen beschikbaar gesteld, maar wordt ook een rekenfout hersteld die na publicatie van de meicirculaire aan het licht is gekomen. Voor Gouda levert dat per saldo € 8.000 op. Vanwege de omvang van dit bedrag, kunnen de middelen vrijvallen in het perspectief.

9 Landelijke aanpak adreskwaliteit (DU)

Op 15 mei 2023 is de wetswijziging van de Wet basisregistratie personen (Wbrp) in werking getreden waarbij wordt voorzien in een taak voor de minister van BZK om colleges van BenW te ondersteunen bij het onderzoek of een persoon als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en bij het onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Deze aanpak staat bekend onder de naam Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). De wetswijziging leidt tot meer werk bij de gemeenten. Gouda ontvangt hiervoor € 7.000 in 2024. Gelet op de omvang van dit bedrag, vallen de middelen vrij in het perspectief.

10 Wet betaalbare huur (DU)

Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Het rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. Voor Gouda gaat het om bedragen met een bandbreedte tussen € 81.000 in 2025 en € 31.000 in 2028. In afwachting van nadere invulling worden de middelen geraamd op de stelpost nog te toe wijzen taakmutaties.

11 Alleenverdienersproblematiek 2023-2024 (DU)

Gemeenten kunnen financiële ondersteuning bieden aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen. Gemeenten kunnen de gemiste huur- en zorgtoeslag compenseren vanuit de individuele bijzondere bijstand. De Tweede Kamer heeft met de motie Warmerdam c.s. verzocht om de betrokken huishoudens actief te benaderen. Met de VNG is afgesproken dat gemeenten dit gefaseerd oppakken. Gouda ontvangt hiertoe in 2024 € 222.000, welk bedrag wordt toegevoegd aan de stelpost nog toe te wijzen taakmutaties.

12 Openbare bibliotheken (DU)

In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Voor Gouda gaat het om € 223.000 voor zowel 2025 als 2026. De middelen worden in afwachting van nadere invulling geraamd op de stelpost nog toe te wijzen taakmutaties.

13 Beschermd wonen (IU)

De actualisatie van de integratie-uitkering voor beschermd wonen leidt tot een positieve bijstelling over 2024 en volgende jaren. Vanwege de centrumfunctie van Gouda worden de middelen direct beschikbaar gesteld op het programma.

14 Beschut werk (IU)
en

15 WSW (IU)

Het Rijk compenseert gemeenten via de integratie-uitkering Participatie (IU Participatie) vanaf 2025 voor de afschaffing van het lage-inkomensvoordeel (LIV) in de sociale werkvoorziening. Voor het jaar 2025 wordt bij deze septembercirculaire landelijk in totaal € 19,8 miljoen toegevoegd aan de IU Participatie.

De middelen voor Beschut werk wordt toegevoegd aan de stelpost taakmutaties. De middelen voor WSW vallen vrij in het perspectief, aangezien bijstellingen van de begroting Promen m.b.t. de WSW worden gedekt ten laste van het perspectief.